EUROPSKA
KOMISIJA

Bruxelles, 31.1.2025.
COM(2025) 20 final

IZVJEŠĆE KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU, VIJEĆU I EUROPSKOM GOSPODARSKOM I SOCIJALNOM ODBORU

o primjeni Uredbe (EZ) br. 864/2007 o pravu koje se primjenjuje na izvanugovorne obveze (Uredba Rim II)

{SWD(2025) 9 final}

Pojmovnik

Pojam	*Značenje ili definicija*
Haška konvencija iz 1971.	Konvencija Haške konferencije o međunarodnom privatnom pravu od 4. svibnja 1971. o mjerodavnom pravu za prometne nezgode.
studija iz 2021.	Studija Britanskog instituta za međunarodno i komparativno pravo i poduzeća Civic Consulting, *Study on the Rome II Regulation (EC) 864/2007 on the law applicable to non-contractual obligations*. U studiji se procjenjuju iskustva i problemi u tumačenju Uredbe Rim II za potrebe njezine primjene u praksi iz razdoblja 2010. – 2020. Vidjeti sažetak u odjeljku 2. radnog dokumenta službi Komisije priloženog ovom izvješću.
upitnik iz 2023.	Upitnik koji je 2023. poslan državama članicama EU-a radi prikupljanja ažuriranih informacija o primjeni Uredbe Rim II. Vidjeti odjeljak 3. radnog dokumenta službi Komisije.
Direktiva protiv strateških tužbi usmjerenih protiv javnog djelovanja	Direktiva (EU) 2024/1069 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. travnja 2024. o zaštiti osoba uključenih u javno djelovanje od očito neosnovanih tužbi ili zlonamjernih sudskih postupaka („strateške tužbe usmjerene protiv javnog djelovanja”), SL L, 2024/1069, 16.4.2024.
Uredba Bruxelles I.a	Uredba (EU) br. 1215/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. prosinca 2012. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima (preinačena), SL L 351, 20.12.2012., str. 1.
Sud EU-a	Sud Europske unije.
EU	Europska unija.
Opća uredba o zaštiti podataka (OUZP)	Uredba (EU) 2016/679 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. travnja 2016. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka i o slobodnom kretanju takvih podataka, SL L 119, 4.5.2016., str. 1.
država članica	Država članica Europske unije.
Uredba Rim I	Uredba (EZ) br. 593/2008 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. lipnja 2008. o pravu koje se primjenjuje na ugovorne obveze (Rim I), SL L 177, 4.7.2008., str. 6.
Uredba Rim II	Uredba (EZ) br. 864/2007 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. srpnja 2007. o pravu koje se primjenjuje na izvanugovorne obveze (Rim II), SL L 199, 31.7.2007., str. 40.
strateška tužba usmjerena protiv javnog djelovanja	Strateška tužba usmjerena protiv javnog djelovanja.
studija o primjeni stranog prava	Studija Švicarskog instituta za komparativno pravo iz 2011., *Application of Foreign Law in Civil Matters in the EU Member States and Its Perspectives For the Future*. Vidjeti sažetak u odjeljku 2. radnog dokumenta službi Komisije.
studija o privatnosti	Studija poduzeća MainStrat iz 2009., *Comparative Study on the Situation in the 27 EU Countries as regards the Law Applicable to Non-Contractual Obligations Arising out of Violations of Privacy and Rights Relating to Personality*.

	Vidjeti sažetak u odjeljku 2. radnog dokumenta službi Komisije.
studija o prometnim nesrećama	Studija iz 2009. koju je provelo odvjetničko društvo Demolin, Brulard, Barthelemy – Hoche, *Compensation of Victims of Cross-border Road Traffic Accidents in the EU:Comparison of National Practices, Analysis of Problems and Evaluation of Options for Improving the Position of Cross-border Victims*. Vidjeti sažetak u odjeljku 2. radnog dokumenta službi Komisije.

1. UVOD

Europska unija donijela je 11. srpnja 2007. Uredbu (EZ) br. 864/2007 o pravu koje se primjenjuje izvanugovorne obveze („Rim II”), kojom se usklađuju pravila država članica o sukobu zakona u pogledu izvanugovornih obveza. Ona se počela primjenjivati 11. siječnja 2009.

Uredbom Rim II uspostavlja se pravni okvir za utvrđivanje toga koje se nacionalno materijalno pravo primjenjuje u EU-u u prekograničnim sporovima koji uključuju izvanugovorne obveze, posebno kad je riječ o protupravnom postupanju. Osiguravanjem jedinstvenih pravila za sukobe zakona u EU-u, Uredbom Rim II povećavaju se pravna sigurnost, predvidljivost i pravednost u građanskim i trgovačkim stvarima koje uključuju više od jedne države. Tom se uredbom ne mijenjaju materijalna pravila država članica o izvanugovornim obvezama, već se osigurava da se isto materijalno pravo primjenjuje neovisno o tome gdje je u EU-u pokrenut sudski postupak. Zbog tih je elemenata Uredba Rim II jedan od temeljnih elemenata zakonodavstva EU-a o sukobu zakona te se njome daju odgovori na ključna pitanja koja se pojavljuju u sve povezanijem europskom kontekstu i osigurava da se sporovi u vezi izvanugovornih obveza rješavaju uz visok stupanj usklađenosti i dosljednosti na razini cijelog EU-a.

Ovo izvješće prva je opća ocjenu primjene Uredbe od 2009. i temelji se, među ostalim, na nekoliko studija, pregledu sudske prakse Suda EU-a i nacionalnih sudova, drugim savjetovanjima te akademskim i drugim izvješćima. Produljeno razdoblje obuhvaćeno postupkom ocjene omogućilo je Komisiji da prikupi dovoljno informacija o iskustvima u primjeni Uredbe. U izvješću se razmatra i niz novonastalih pitanja kao što su umjetna inteligencija, činjenica da se život sve više odvija na internetu i strateške tužbe usmjerene protiv javnog djelovanja.

U skladu s klauzulom o reviziji iz Uredbe provedene su tri konkretne studije[1] – o prometnim nesrećama (2009.), o privatnosti i osobnim pravima (2009.) te o primjeni stranog prava (2011.).

Osim tih studija, Komisija je ocijenila iskustvo s Uredbom Rim II u praksi, tako što je uputila pitanja državama članicama te njihovim sudovima i tijelima. Prvo takvo prikupljanje informacija provedeno 2012. pokazalo je da je Uredba Rim II općenito dobro funkcionirala, ali da su iskustvo s njezinom primjenom u praksi i relevantna sudska praksa u to vrijeme još bili ograničeni. Drugo prikupljanje informacija provedeno je 2023. („upitnik iz 2023.”)[2], a uključivalo je konkretna pitanja o područjima koja su već obuhvaćena prethodnim studijama. Nadalje, Europska pravosudna mreža u građanskim i trgovačkim stvarima sastala se dvaput kako bi raspravila o funkcioniranju Uredbe Rim II u 2012. i 2023.

[1] Za pojedinosti o studijama vidjeti odjeljak 2. radnog dokumenta službi Komisije.
[2] Za pojedinosti o upitniku vidjeti odjeljak 3. radnog dokumenta službi Komisije.

Naposljetku, u okviru dugoročnog praćenja primjene Uredbe i u svrhu izrade ovog izvješća Komisija je 2021. naručila vanjsku studiju za potrebe pregleda primjene Uredbe Rim II u razdoblju od 2010. do 2020. („studija iz 2021.”).

Za potrebe isticanja glavnih nalaza o primjeni Uredbe Rim II ovo se izvješće temelji na tim izvorima. Dodatne informacije, uključujući detaljnija objašnjenja koja nadilaze ovo izvješće, sudsku praksu i upotrijebljene izvore, nalaze se u radnom dokumentu službi Komisije koji je priložen ovom izvješću.

2. OPĆI PREGLED PRIMJENE UREDBE RIM II

2.1. Područje primjene

Uredbom Rim II utvrđuju se pravila o pravu koje se primjenjuje na **izvanugovorne obveze koje su nastale ili je vjerojatno da će nastati u prekograničnim građanskim i trgovačkim stvarima**. To uključuje važna područja kao što su odgovornost u slučajevima prometnih nesreća, povrede prava intelektualnog vlasništva, nelojalne konkurencije i radnji koje ograničavaju slobodu tržišnog natjecanja, štete za okoliš ili odgovornosti za proizvode.

Odredbe u kojima se utvrđuje materijalno područje primjene Uredbe Rim II nisu predstavljale velike probleme u praksi[3]. Međutim, unatoč sudskoj praksi Suda EU-a kojom se pojašnjava pojam „izvanugovorne obveze”[4], ipak postoje područja u kojima, zbog nedostatka sudske prakse, i dalje postoje nesigurnosti u pogledu toga temelje li se određene tužbe na ugovornoj ili izvanugovornoj odgovornosti, kao što su zaštitni učinci određenih ugovora za treće strane i obveze koje proizlaze iz ponude ili objave promotivne nagrade. Osim toga, tumačenje određenih izuzeća iz područja primjene (posebno onih iz članka 1. stavka 2. točaka (c) i (d)[5]) i dalje je predmet rasprave. Međutim, postoji opći konsenzus da se ta pitanja u pogledu utvrđivanja područja primjene Uredbe Rim II mogu riješiti budućom sudskom praksom.

S druge strane, izuzimanje „izvanugovornih obveza nastalih zbog kršenja privatnosti i osobnih prava, uključujući klevetu” iz područja primjene i dalje je sporno pitanje među stručnjacima te se u pogledu toga zagovara poduzimanje zakonodavnih mjera[6].

2.2. Pravila o pravu koje se primjenjuje na protupravno postupanje

U skladu s Uredbom Rim II opće je pravilo da je pravo koje se primjenjuje na izvanugovornu obvezu nastalu zbog protupravnog postupanja **pravo one države u kojoj je šteta nastala** (članak 4. stavak 1., koje se naziva i *lex loci damni*), dok su konkretna pravila utvrđena u članku 4. stavku 2. (pravo države uobičajenog boravišta žrtve i počinitelja protupravnog postupanja) i članku 4. stavku 3. (očito jača veza), pri čemu se pravilom iz članka 4. stavka 3. predviđa mehanizam fleksibilnosti za rješavanje predmeta u kojima opće pravilo možda neće dovesti do najprimjerenijeg pravnog ishoda. Tim se okvirom osiguravaju pravna sigurnost i predvidljivost u pogledu prava koje se primjenjuje u većini predmeta. Primjena općeg pravila uglavnom nije bila problematična, iako i dalje nisu riješena neka pitanja u pogledu primjene pravila na neizravne žrtve, protupravno postupanje u kojem je sudjelovalo više strana i

[3] Vidjeti odjeljak 1. radnog dokumenta službi Komisije o nesigurnostima koje su i dalje prisutne kad je riječ o karakterizaciji određenih tužbi.
[4] Za sudsku praksu vidjeti odjeljak 4. radnog dokumenta službi Komisije.
[5] Vidjeti odjeljak 4. radnog dokumenta službi Komisije, predmet *Wunner* koji je u tijeku.
[6] Više informacija dostupno je u poglavlju 3.1.

određivanje mjesta nastanka štete u predmetima u kojima je riječ o isključivo financijskim/ekonomskim gubicima, posebno u onima koji se odnose na protupravno postupanje na financijskom tržištu[7].

U Uredbi Rim II utvrđeno je i više posebnih pravila prilagođenih situacijama u kojima opće pravilo možda nije dovoljno ni primjereno. To uključuje odredbe o odgovornosti za proizvode (članak 5.), nelojalnoj konkurenciji i radnjama koje ograničavaju slobodu tržišnog natjecanja (članak 6.), šteti za okoliš (članak 7.), povredama prava intelektualnog vlasništva (članak 8.) i industrijskoj akciji (članak 9.). Iako je svrha tih prilagođenih pravila pružiti rješenja za ograničenja općeg pravila, određivanje njihova područja primjene može uzrokovati i poteškoće. Na primjer, i dalje postoje neslaganja u tumačenju pojma „proizvod" u vezi s odgovornošću za proizvode[8] i u pogledu prava intelektualnog vlasništva obuhvaćenih člankom 8.[9]

Općenitije, države članice izvješćuju o problemima u slučajevima u kojima se zbog povezujućih čimbenika na jedan spor primjenjuje pravo više različitih država, posebno u kontekstu autorskih prava, zbog čega nastaju kompliciranе situacije u kojima se od sudova očekuje da primjenjuju strane zakone s dovoljnom razinom znanja, povećavaju se transakcijski troškovi, kao što su troškovi prevođenja i usluga stručnjaka, i u konačnici stvara nesigurnost u pogledu ishoda postupka[10]. Takvi slučajevi, u kojima se na jedan spor istodobno primjenjuje složeni „mozaik" primjenjivih zakona, posebno se javljaju kad je riječ o protupravnom postupanju na internetu, pri čemu i. šteta može nastati u više zemalja istodobno ili ii. jedna radnja može dovesti do povrede prava intelektualnog vlasništva, posebno autorskih prava, u više država. Slični problemi mogu nastati, na primjer, u postupcima kolektivne pravne zaštite ili u slučaju nesreća s velikim brojem žrtava. Postoji više prijedloga o tome kako riješiti problem istodobne primjene prava više država, posebno u području povreda autorskih prava. Kako je detaljno opisano u odjeljku 1. radnog dokumenta službi Komisije, neki od tih prijedloga uključuju zakonodavne izmjene Uredbe Rim II[11].

2.3. Ostala pravila iz Uredbe Rim II

Uredba Rim II sadržava i pravila o pravu koje se primjenjuje u slučajevima „neopravdanog bogaćenja, poslovodstva bez naloga i predugovorne odgovornosti" (poglavlje III.). U poglavlju IV. zatim se predviđa da se stranke mogu dogovoriti da za izvanugovorne obveze bude mjerodavno pravo koje one izaberu. Primjena tih odredaba općenito nije problematična te su države članice izvijestile o samo nekoliko problema[12].

---

[7] Više informacija o protupravnom postupanju na financijskom tržištu dostupno je u poglavlju 3.3. Za ostale pojedinosti vidjeti odjeljak 1. radnog dokumenta službi Komisije.

[8] Vidjeti odjeljak 1. točku 1.2.2. radnog dokumenta službi Komisije. Sporno je pitanje odnosi li se pojam „proizvod" iz prvog podstavka i na i. proizvod koji nije isti predmet kao neispravni proizvod o kojem je riječ, ali pripada istom izdanju ili seriji proizvođača i stoga se samo neznatno razlikuje od njega (npr. u pogledu oznaka ili ambalaže) ili ii. bilo koji proizvod iste vrste.

[9] Unatoč nepotpunom popisu prava intelektualnog vlasništva iz uvodne izjave 26.

[10] Studija *Cross-border Enforcement of Intellectual Property Rights in the EU*, 2021., str. 57. i 58.

[11] Na primjer prijedlog o primjeni najjače veze s povredom kao relevantnog povezujućeg čimbenika ili o dopuštanju, suprotno trenutačnom članku 8. stavku 3. Uredbe Rim II, odabira primjenjivog prava.

[12] Za pojedinosti vidjeti odjeljak 1. radnog dokumenta službi Komisije.

2.4. Zajednička pravila, ostale odredbe i završne odredbe

Primjena poglavlja Uredbe Rim II o zajedničkim pravilima, ostalim odredbama i završnim odredbama općenito funkcionira bez većih problema. Međutim, primjena tih odredaba u odnosu na postojeće međunarodne konvencije i druge instrumente, posebno u odnosu na Haško konvenciju o mjerodavnom pravu za prometne nezgode iz 1971., u praksi je uzrokovala određene poteškoće povezane s postojanjem dvaju sustava pravila o sukobu zakona za tužbe koje proizlaze iz prekograničnih prometnih nezgoda, kako je podrobnije objašnjeno u odjeljku 1. radnog dokumenta službi Komisije

3. PRIMJENA UREDBE RIM II U ODABRANIM PODRUČJIMA

3.1. Privatnost, osobna prava, uključujući klevetu, i strateške tužbe usmjerene protiv javnog djelovanja

Izvanugovorne obveze nastale zbog kršenja privatnosti i osobnih prava, uključujući klevetu, izuzete su iz područja primjene Uredbe Rim II jer u zakonodavnim pregovorima nije postignut dogovor o povezujućem čimbeniku primjerenom za to područje protupravnog postupanja. Kad je riječ o protupravnim postupanjima povezanima s privatnošću, potrebno je postići ravnotežu između suprotstavljenih temeljnih prava na slobodu izražavanja i informiranje, s jedne strane, i prava na privatnost i ugled, s druge strane. Postoje razlike u načinu na koji pojedinačne države članice postižu tu ravnotežu u svojim pravnim i ustavnim sustavima. Te razlike u zakonodavnim pristupima[13] i ključna uloga slobode izražavanja u demokratskim društvima bili su neki od glavnih razloga za izuzimanje tužbi zbog kršenja privatnosti iz područja primjene Uredbe Rim II s obzirom na nedostatak konsenzusa o primjerenom povezujućem čimbeniku.

Stoga se primjenjivo pravo u takvim predmetima i dalje utvrđuje na temelju nacionalnih pravila o sukobu zakona svake države članice, pri čemu postoje znatne razlike među tim pravilima. Postojanje te pravne neujednačenosti otežava predviđanje prava koje će se primjenjivati u predmetima koji se odnose na prekogranična kršenja privatnosti, a time i ishoda spora.

Čini se da postoji opće nezadovoljstvo zbog izuzimanja te važne skupine tužbi iz područja primjene Uredbe Rim II. Na primjer, stručnjaci i dionici anketirani u okviru izrade studije o privatnosti i studije iz 2021. općenito su smatrali da je trenutačna situacija nezadovoljavajuća. Nadalje, većina država članica u svojem je odgovoru na upitnik iz 2023. smatrala da bi pravila o sukobu zakona u tom području trebalo bolje uskladiti. Čini se da nisu imale stroga stajališta prema kojima ta protupravna postupanja u budućnosti ne bi mogla biti obuhvaćena Uredbom Rim II; međutim, neke države članice izrazile su sumnje u pogledu toga može li se pronaći prihvatljiv jedinstveni povezujući čimbenik kojim se postiže odgovarajuća ravnoteža između suprotstavljenih prava i interesa.

Od donošenja Uredbe Rim II izneseno je nekoliko prijedloga primjerenog povezujućeg čimbenika. Osim toga, tema privatnosti i osobnih prava obrađena je i u drugim dokumentima i aktima. Neki su primjeri navedeni u nastavku.

- **Studija o privatnosti iz 2008. i daljnje mjere Europskog parlamenta**: U studiji o privatnosti, koja je detaljno opisana u odjeljku 2. radnog dokumenta službi Komisije,

[13] Konkretno, zakonodavni pristup Ujedinjene Kraljevine kojim se u tužbama zbog klevete znatno pogoduje tužitelju u to se vrijeme znatno razlikovao od pristupa većine drugih država članica. Vidjeti studiju o privatnosti.

pruža se pregled pravila država članica povezanih s privatnošću i utvrđuju se moguća rješenja za poteškoće do kojih dolazi zbog nepostojanja pravila u Uredbi Rim II. Studija je pokazala i golemu potporu usklađivanju mjerodavnog prava za klevetu.

Nakon objave studije iz 2008. Europski parlament donio je rezoluciju 2012. u kojoj je predložio da se Uredba Rim II nadopuni pravilima o sukobu zakona u području privatnosti i osobnih prava čiji je temelj kvalificirani *lex loci damni*[14].

- **OUZP**: U člancima 79. i 82. Uredbe (EU) 2016/679 („OUZP"), kojom se od 2018. uređuje zaštita osobnih podataka pojedinaca u EU-u, usklađuju se određeni aspekti privatne provedbe prava o zaštiti podataka[15]. Te odredbe sadržavaju materijalna pravila o pravu na učinkovit sudski pravni lijek protiv voditelja obrade i izvršitelja obrade i o pravu pojedinaca na traženje naknade od voditelja i izvršitelja za štetu koju su pretrpjeli zbog kršenja OUZP-a.

  Ako se pravilo o pravu koje se primjenjuje na privatnost i osobna prava uključi u Uredbu Rim II, bit će potrebno temeljito razmotriti odnos te uredbe i OUZP-a. Iako kad je riječ o aspektima prava na naknadu štete koji su ujednačeno uređeni OUZP-om određivanje prava jedne države članice kao mjerodavnog na temelju Uredbe Rim II ne bi imalo praktične posljedice, to ne bi bio tako kad je riječ o aspektima tog prava koji nisu obrađeni u OUZP-u[16].

- **Uredba Bruxelles I.a i povezana sudska praksa**: Pravila o međunarodnoj nadležnosti u vezi s kršenjem privatnosti i osobnih prava i tužbe zbog klevete obuhvaćeni su Uredbom Bruxelles I.a. U nizu prethodnih odluka donesenih tijekom duljeg razdoblja Sud EU-a pojasnio je ta pravila, a posebno pojam mjesta u kojem je nastala šteta u slučaju klevete i u tiskanim publikacijama i na internetu[17]. Stoga je u skladu s Uredbom Bruxelles I.a moguće pokrenuti postupak za naknadu štete zbog klevete u više jurisdikcija po nahođenju tužitelja[18].

  U praksi, s obzirom na izbor dostupnih jurisdikcija i nepostojanje jedinstvenog pravila o mjerodavnom pravu u EU-u, tužitelji često odlučuju pokrenuti postupak u jurisdikciji koja ima najpovoljnije mjerodavno pravo. U nekim slučajevima[19] ta jurisdikcija može

[14] Točnije, na temelju rezolucije trebalo bi se primjenjivati pravo one države u kojoj su nastali najznatniji elementi gubitka ili štete. Međutim, ako tuženik nije mogao razumno predvidjeti bitne posljedice postupka koji je počinio u toj državi, primjenjivalo bi se pravo države u kojoj tuženik ima uobičajeno boravište.

[15] OUZP je ograničen na obradu osobnih podataka i ne obuhvaća druga kršenja prava na privatnost.

[16] Na primjer, ako u OUZP-u ne postoje pravila o kvantifikaciji štete, svaka država članica dužna je u svojem pravnom sustavu propisati ta pravila u skladu s načelima ekvivalentnosti i djelotvornosti. Naravno, mjerodavno pravo države članice utvrđeno na temelju Uredbe Rim II može imati praktične posljedice i u vezi s tužbama koje se odnose na neosobne podatke i stoga nisu uređene OUZP-om, kao što su tužbe koje se temelje na obradi podataka preminulih osoba ili pravnih osoba.

[17] Za pojedinosti o sudskoj praksi vidjeti str. 113. i 114. studije o primjeni Uredbe Bruxelles I.a iz 2023.

[18] „Mjesto u kojem je nastala šteta" osim općenite jurisdikcije tuženikova domicila uključuje i mjesto u kojem žrtva ima „središte interesa" kao jurisdikciju u kojoj se može potraživati cjelokupna šteta, iako samo u kontekstu klevete na internetu, te svaku državu članicu u kojoj je dostupan klevetnički sadržaj, ali smo u pogledu štete nastale u toj državi članici.

[19] Na primjer predmet *Gtflix TV*. Vidjeti odjeljak 4 radnog dokumenta službi Komisije.

imati tek neznatnu vezu s predmetnim sporom. To stvara plodno tlo za strategije sudskog uznemiravanja, na primjer u kontekstu strateških tužbi usmjerenih protiv javnog djelovanja.

- **Strateške tužbe usmjerene protiv javnog djelovanja** su sudski postupci, obično tužbe zbog klevete ili kršenja privatnosti, koji nisu pokrenuti radi stvarnog isticanja ili ostvarivanja prava, nego čija je glavna svrha sprečavanje, ograničavanje ili sankcioniranje javnog djelovanja. Naznake takve svrhe uključuju, na primjer, prekomjernu prirodu tužbenog zahtjeva, pokretanje više postupaka ili zloupotrebu postupovnih taktika. Ako strateške tužbe usmjerene protiv javnog djelovanja imaju prekograničnu dimenziju, tužitelji mogu pokrenuti postupak u jurisdikciji koju smatraju povoljnom ili u onoj u kojoj su troškovi koje bi tuženik mogao pretrpjeti posebno visoki ili pak u više jurisdikcija.

  Zbog širenja te pojave u EU-u i rizika koji ona predstavlja za slobodu izražavanja i slobodu medija jer suzbija javne rasprave EU je 2024. donio Direktivu protiv strateških tužbi usmjerenih protiv javnog djelovanja kako bi se uspostavila odgovarajuća postupovna jamstva protiv takve zloupotrebe sudskih postupaka. Tijekom pregovora Europski parlament predložio je da se uključi posebno pravilo o sukobu zakona, ali suzakonodavci su se na kraju složili da bi se pri svakoj budućoj reviziji Uredbe Rim II trebali ocijeniti aspekti pravila o mjerodavnom pravu koji su specifični za strateške tužbe usmjerene protiv javnog djelovanja.

  Iz nedavne pojave strateških tužbi usmjerenih protiv javnog djelovanja jasno proizlazi da se problemi do kojih dolazi zbog većeg broja dostupnih jurisdikcija i zbog nepostojanja pravila o sukobu zakona u tužbama zbog klevete i kršenja privatnosti mogu zloupotrijebiti kako bi se spriječilo javno djelovanje. Međutim, ti su problemi prisutni u svim tužbama zbog klevete i kršenja privatnosti. Stoga, ako se u Uredbu Rim II doda pravilo o sukobu zakona, ono bi se možda trebalo općenito primjenjivati na tužbe zbog kršenja privatnosti i osobnih prava neovisno o tome je li riječ o zloupotrebi postupka. I države članice s kojima se savjetovalo o tom aspektu složile su se da bi eventualno pravilo u Uredbi Rim II trebalo biti opće pravilo[20].

Zaključno, čini se da postoji kritična masa argumenata za razmatranje izmjene Uredbe Rim II kojom bi se *izvanugovorne obveze nastale zbog kršenja privatnosti i osobnih prava, uključujući klevetu* uključile u njezino područje primjene. U kontekstu tog razmatranja nužno je sveobuhvatno ocijeniti međudjelovanje s Uredbom Bruxelles I.a i prikladne opcije za uvođenje odgovarajućeg pravila o sukobu zakona.

[20] Vidjeti odjeljak 3. radnog dokumenta službi Komisije u kojem je riječ o upitniku iz 2023. Nekoliko država članica navelo je da nemaju saznanja o velikim poteškoćama s kojima se suočavaju žrtve strateških tužbi usmjerenih protiv javnog djelovanja u prekograničnom kontekstu ili su navele da ujednačen pristup pravilima o sukobu zakona na razini EU-a možda neće umanjiti te poteškoće. S druge strane, jedna država članica izričito je tvrdila da bi ujednačena pravila o mjerodavnom pravu pojednostavnila ostvarivanje prava na obranu.

3.2. Umjetna inteligencija

Na buduću primjenu Uredbe Rim II na predmete koji se odnose na izvanugovorne obveze povezane s korištenjem umjetne inteligencije utjecat će razvoj sustava materijalnog prava do kojeg će doći zbog sporova povezanih s umjetnom inteligencijom. Kako broj predmeta koji uključuju umjetnu inteligenciju pred sudovima bude rastao i kako tehnologija bude napredovala, pravni sustavi morat će prilagoditi i razviti okvire u svrhu svladavanja izazova koji proizlaze iz umjetne inteligencije. To bi moglo uključivati utvrđivanje odgovornosti, standarda zaštite i pravnih odgovornosti u kontekstima povezanima s umjetnom inteligencijom. Stalni razvoj tehnologije i promjene pravnog okruženja u smislu materijalnih pravila kojima se uređuje korištenje umjetne inteligencije utjecat će na pitanja o primjeni Uredbe Rim II na predmete povezane s umjetnom inteligencijom u budućnosti[21].

Međutim, s obzirom na to da se tek počinju razmatrati načini suočavanja sa složenim pitanjima povezanima sa sve većim korištenjem umjetne inteligencije, teško je procijeniti je li i u kojoj mjeri u Uredbu Rim II potrebno uvesti posebna pravila. Većina država članica u svojim se odgovorima složila da nema dovoljno praktičnog iskustva s problemima u odabiru mjerodavnog prava u predmetima koji uključuju korištenje umjetne inteligencije, a i kad su izneseni potencijalni problemi, oni nisu konkretno opisani. Istaknuto je da bi bilo prerano tražiti rješenja kad još nije poznato o kojim je točno problemima riječ, a postavljeno je i pitanje treba li uopće razmatrati posebna pravila o odgovornosti u kontekstu umjetne inteligencije s obzirom na to da je Uredba Rim II namjerno tehnološki neutralna.

Taj općenito oprezan pristup primijenjen je i u studiji iz 2021., u kojoj je istaknuto da nema dovoljno primjera iz prakse u tom području i da u pravnim sustavima još nije utvrđen pristup nametanju materijalne odgovornosti, a posebno je problematično pitanje bi li proizvođač ili korisnik sustava umjetne inteligencije trebao biti prvenstveno odgovoran.

Iz navedenog se može zaključiti da, iako je potrebna podrobnija analiza, možda još nije vrijeme za potencijalne izmjene Uredbe Rim II radi uvođenja pravila specifičnih za umjetnu inteligenciju.

3.3. Protupravno postupanje na financijskom tržištu i odgovornost koja proizlazi iz prospekta

Često se raspravlja o primjeni Uredbe Rim II na protupravno postupanje na financijskom tržištu i na odgovornost koja proizlazi iz prospekta, posebno u akademskoj zajednici. Konkretno, postoje prijepori o tome kako primijeniti članak 4. na predmete koji se odnose na izvanugovorne obveze nastale zbog protupravnog postupanja na financijskom tržištu. Neki autori tvrde da opće pravilo iz članka 4. Uredbe Rim II nije prikladno za primjenu na **predmete koji se odnose na protupravno postupanje na financijskom tržištu, među ostalim na one koji se odnose na odgovornost koja proizlazi iz prospekta**, jer je pretrpljena šteta isključivo ekonomske prirode i stoga je određivanje mjesta njezina nastanka u skladu s načelom *lex loci*

[21] Vidjeti Prijedlog direktive o prilagodbi pravila o izvanugovornoj građanskopravnoj odgovornosti s obzirom na umjetnu inteligenciju (Direktiva o odgovornosti za umjetnu inteligenciju), COM(2022) 496 final. Prijedlog ne sadržava pravila o sukobu zakona i, iako se usklađivanjem smanjuju razlike u ishodu koje bi mogle proizaći iz primjene nacionalnog prava jedne odnosno druge države članice, on obuhvaća samo konkretne elemente povezane s otkrivanjem dokaza i teretom dokazivanja te je, čak i u okviru njegova ograničenog područja primjene, riječ o tek minimalnom usklađivanju, što znači da će i dalje postojati razlike.

damni kompliciranо. Nadalje, ovisno o tumačenju članka 4. stavka 1., u situacijama u kojima se oštećeni ulagači ili njihovi računi nalaze u više država protiv izdavatelja vrijednosnih papira (ili drugih odgovornih osoba) mogu se u više pravnih sustava podnijeti tužbe za istu radnju, kao što je iznošenje pogrešnih informacija u prospektu.

Pitanje kako odrediti mjesto nastanka isključivo financijskih gubitaka na temelju Uredbe Rim II nije ograničeno na protupravno postupanje na financijskom tržištu[22], ali se uglavnom pojavljuje u tom kontekstu. Sudu EU-a podneseno je nekoliko zahtjeva za prethodnu odluku povezanih s određivanjem mjesta nastanka financijskih gubitaka u kontekstu utvrđivanja nadležnosti na temelju Uredbe Bruxelles I.a, ali još ne postoji nedvojbeno jasna sudska praksa o tom pitanju[23]. Primjena tih presuda u kontekstu Uredbe Rim II mogla bi dovesti do neželjenih ishoda, koji uključuju fragmentaciju prava koje se primjenjuje na jedno protupravno postupanje na financijskom tržištu[24]. Fragmentacija mjerodavnog prava otežala bi i podnošenje kolektivnih tužbi ulagačima te bi uzrokovala potencijalno neopravdane razlike u standardima zaštite koji se na njih primjenjuju. Osim toga, moglo bi biti teško unaprijed predvidjeti mjerodavno pravo zato što se transakcije financijskim instrumentima obično odvijaju na sekundarnim tržištima ili zato što je uobičajeno boravište ulagača ili sjedište banke u kojoj se vodi račun uglavnom nepoznato izdavatelju (ili posredniku).

Kao odgovarajuće rješenje predložene su različite mogućnosti. Na primjer, neki su pravni teoretičari predložili da se tekst članka 4. u nepromijenjenom obliku (nanovo) protumači u okviru sudske prakse kako bi se otklonila nesigurnost u pogledu mjesta nastanka štete. Konkretno, često se tvrdi da bi se to mjesto trebalo podudarati s relevantnim pogođenim financijskim tržištem. Drugi prijedlozi uključivali su, na primjer, primjenu klauzule o odstupanju iz članka 4. stavka 3., a posljedica bi bila da se jedno pravo primjenjuje na cijeli spor, kao što je pravo zemlje u kojoj su vrijednosni papiri uvršteni za trgovanje.

Alternativno, kako bi se ponudio sveobuhvatan odgovor na ta pitanja, predložena je izmjena Uredbe Rim II radi utvrđivanja posebnog pravila o sukobu zakona koje se odnosi na izvanugovorne obveze nastale zbog protupravnog postupanja na financijskom tržištu, što uključuje odgovornost koja proizlazi iz prospekta[25]. Na temelju tog pravila te bi obveze mogle podlijegati **pravu one države u kojoj se nalazi relevantno tržište (u kojoj je određeni financijski instrument uvršten za trgovanje)**. Međutim, postavlja se pitanje bi li takvo pravilo funkcioniralo u svim slučajevima, uključujući neuvrštene financijske instrumente (tj. one kojima se trguje izvan uređenog tržišta). Iako se čini da većina pravnih teoretičara daje

[22] Vidjeti, na primjer, predmet Wunner koji je u tijeku i u kojem je od Suda EU-a zatraženo da utvrdi „mjesto nastanka štete" u slučaju deliktne odgovornosti zbog pretrpljenih gubitaka u igri.

[23] Sud EU-a smatrao je, na primjer u predmetu Kolassa, da šteta koja proizlazi iz pogrešnih informacija u prospektu nastaje u mjestu domicila ulagača, pod uvjetom da se to mjesto podudara s mjestom sjedišta banke koja upravlja računom ulagača. S druge strane, u svojoj najnovijoj odluci, u predmetu VEB/BP, Sud EU-a zauzeo je strože stajalište prema kojem mjesto nastanka štete nije država članica u kojoj se nalazi sjedište banke ili investicijskog društva u čijem je registru upisan račun, ako navedeno društvo nije podlijegalo zakonskim obvezama objavljivanja u toj državi članici.

[24] To bi naročito bilo tako kad bi se slijedila sudska praksa prema kojoj je mjesto nastanka financijske štete zemlja u kojoj se vodi račun ulagača.

[25] Vidjeti, na primjer, rezoluciju njemačkog Vijeća o međunarodnom privatnom pravu od 31. ožujka 2012., IPRax 2012/5, str. 471., u kojoj se predlaže uvođenje posebnog pravila o sukobu za protupravna postupanja na financijskom tržištu na temelju prava države u kojoj se trguje predmetnim financijskim instrumentom. Uz predloženu izmjenu uvodnih izjava govori se i o klauzuli o odstupanju i klauzuli za instrumente kojima se trguje na više mjesta trgovanja. Vidjeti i studiju iz 2021., str. 34.

prednost uvođenju pravila o sukobu zakona koje se odnosi na relevantno uređeno tržište, postoje i drugi prijedlozi[26].

Države članice navele su, slično kao u studiji iz 2021.[27], da se predmeti koji uključuju prekogranična protupravna postupanja na financijskom tržištu i odgovornost koja proizlazi iz prospekta nisu često pojavljivali i da stoga postoji ograničen broj pitanja povezanih s primjenom Uredbe Rim II. S druge strane, tri države članice izvijestile su o poteškoćama u primjeni Uredbe Rim II u praksi u konkretnom području protupravnog postupanja te su predložile da se razmotri uvođenje posebnog pravila o sukobu zakona za to područje. Njihova je preporuka bila da se ono temelji na pravu države na čijem su tržištu vrijednosni papiri uvršteni za trgovanje ili države u kojoj izdavatelj ima registrirano sjedište.

Iako taj problem posebno ističe akademska zajednica, prethodne odluke Suda EU-a u kontekstu utvrđivanja nadležnosti u predmetima koji se odnose na protupravno postupanje na financijskom tržištu i odgovornost koja proizlazi iz prospekta pokazuju da određivanje mjesta nastanka financijskog gubitka postaje relevantno pitanje i među stručnjacima koji se pravom bave u praksi. Iz toga slijedi da bi trebalo detaljnije ispitati kako postupati u predmetima u kojima je šteta isključivo ekonomske prirode, pri čemu su moguća rješenja uključivanje posebnog pravila o sukobu zakona u Uredbu Rim II koje bi se odnosilo na protupravno postupanje na financijskom tržištu i odgovornost koja proizlazi iz prospekta, odnosno prepuštanje sudovima da tumače odredbe te uredbe.

3.4. Kolektivna pravna zaštita i predmeti koji uključuju više stranaka

Scenariji koji uključuju više država i pitanja odgovornosti za proizvode, nelojalne konkurencije i radnji koje ograničavaju slobodu tržišnog natjecanja, odgovornosti koja proizlazi iz prospekta, nesreća s više vozila ili masovne štete za potrošače neki su od primjera u kojima skupina žrtava može pretrpjeti štetu zbog istog djela. U tim situacijama, kad se kolektivnom tužbom traži naknada štete za sve pripadnike oštećene skupine, šteta se treba utvrditi neovisno i zasebno za svaki zahtjev i svaku žrtvu. Sud pred kojim je pokrenut postupak kolektivne pravne zaštite stoga će možda morati primijeniti različita materijalna prava na zahtjeve različitih tužitelja iz skupine. To posebno može biti tako u kontekstu predstavničkih tužbi za zaštitu kolektivnih interesa potrošača podnesenih na temelju relativno nedavno donesene Direktive (EU) 2020/1828[28], kad zastupani potrošači imaju domicil u različitim državama. Primjena nekoliko materijalnih prava obično otežava ocjenu predmeta, povećava troškove i trajanje spora te može negativno utjecati na postupovne strategije potrošačkog pokreta. S druge strane, alternativna mogućnost, odnosno primjena različitog mjerodavnog prava na zahtjeve ovisno o tome jesu li podneseni pojedinačno ili zajednički u kontekstu kolektivne pravne zaštite, može utjecati na predvidljivost pravila o mjerodavnom pravu i stoga na pravnu sigurnost.

Na pitanje je li Uredba Rim II dobro prilagođena postupcima kolektivne pravne zaštite, koji mogu uključivati velik broj prava koja bi se mogla primjenjivati, u upitniku iz 2023. države članice dale su različite odgovore. Iako većina država nije iznijela primjedbe, ili je smatrala da

[26] Vidjeti primjere u studiji iz 2021., str. 33. i 239.
[27] Str. 396.
[28] Direktiva (EU) 2020/1828 Europskog parlamenta i Vijeća od 25. studenog 2020. o predstavničkim tužbama za zaštitu kolektivnih interesa potrošačâ, SL L 409, 4.12.2020., str. 1.

je trenutačno stanje zadovoljavajuće[29], neke od njih uputile su na moguće probleme ili su zauzele stajalište da je rješenje u podjeli tužbi u dijelove ovisno o pravu koje se primjenjuje.

Iako se u ovoj fazi ne može zaključiti postoji li drugo rješenje osim trenutačnog stanja kojim bi se olakšala kolektivna pravna zaštita i osigurala pravna sigurnost u pogledu mjerodavnog prava neovisno o postupku odabranom za traženje naknade štete, tu bi ocjenu trebalo dodatno razmotriti u kontekstu moguće revizije Uredbe Rim II.

4. ZAKLJUČAK

Uzimajući u obzir iskustvo stečeno u praksi tijekom 15 godina od početka primjene Uredbe Rim II, na temelju stajališta prikupljenih od država članica i dionika, kao i ocjena tog iskustva iznesenih u različitim studijama, može se zaključiti da Uredba općenito dobro funkcionira i da je svrsishodna. Pravna sigurnost u pogledu tumačenja Uredbe dodatno je ojačana presudama Suda EU-a[30] i nacionalnom sudskom praksom.

Međutim, nalazi iz ovog izvješća otkrivaju nekoliko pitanja koja zaslužuju daljnju dubinsku analizu kako bi se ocijenilo jesu li ciljane zakonodavne prilagodbe Uredbe Rim II poželjne i koje bi mogućnosti mogle postojati za njihovo učinkovito uvođenje. Ta pitanja prije svega uključuju:

- ponovnu ocjenu izuzeća kršenja privatnosti i osobnih prava, uključujući klevetu iz područja primjene Uredbe Rim II,
- primjenu Uredbe Rim II u slučajevima u kojima šteta nastaje istodobno u više jurisdikcija, zbog čega je moguća primjena više nacionalnih prava na predmetnu izvanugovornu obvezu (npr. postupci kolektivne pravne zaštite i protupravno postupanje počinjeno na internetu, uključujući povrede prava intelektualnog vlasništva na internetu, posebno autorskih prava),
- protupravna postupanja koja uzrokuju isključivo ekonomske gubitke, uključujući protupravna postupanja na financijskom tržištu i odgovornost koja proizlazi iz prospekta.

Komisija će na temelju toga provesti daljnju analizu kako bi ocijenila je li potrebna zakonodavna izmjena te kako bi razmotrila i eventualno pripremila prijedlog za izmjenu ili preinaku Uredbe u skladu s pravilima za bolju regulativu. U tom kontekstu može se provesti daljnja analiza i kako bi se ocijenila osnovanost drugih mogućih izmjena ili, u područjima u kojima su postojeća pravila u potpunosti primjerena, mogućih tekstualnih pojašnjenja radi olakšanja njihove primjene.

[29] Jedna država članica navela je da bi primjena članka 4. stavka 3. obično pružila rješenje.
[30] Za sudsku praksu vidjeti odjeljak 4. radnog dokumenta službi Komisije.